

Speech Hugo Abts Beheerteamdag Meldert 14 juni 2015

Natuur.beheer op een Kantelmoment: Hoe maken we samen als Natuurpunt het verschil voor meer en betere natuur na het nieuwe decreet en de IHD's

Deze Vlaamse beheerteamdag komt echt op een kantelmoment voor de toekomst én van het natuurbeheer én voor de toekomst van Natuurpunt Beheer én van de werking van alle beheerteams die natuur willen realiseren in Vlaanderen.

Het nieuwe decreet en de uitwerking van de IHD's scheidt een nieuw landschap en nieuw kader waarin we in de toekomst zullen moeten werken. Een reeks van de teerlingen zijn reeds geworpen en dus feiten. Hier werd door hard werken toch nog een reeks wijzigingen bekomen die met wat goede (politieke) wil en een aanvaardbare invulling van de uitvoeringsmaatregelen en –modaliteiten naast bedreigingen ook kansen in zich houden. En daar ligt precies het actuele probleem bij de voorstellen van uitvoeringsmaatregelen zoals ANB ze in de conceptnota geformuleerd heeft. Er zitten een reeks onaanvaardbare punten in die alleszins een slagvaardig aankoopbeleid onmogelijk maken, maar die ook het beheer van een reeks gebieden en natuurstreefbeelden uitsluiten als niet reservaatwaardig en die qua openstelling knelpunten bevatten.

Voorlopig dit zijn nog maar intenties – Noah zal de technische toelichting geven - maar waarvan ik uitga dat we door een eensgezinde inzet en met de slagkracht van alle teams en afdelingen samen als Natuurpunt dit nog zullen ombuigen tot een werkbaar systeem zodat we ook in de toekomst onze missie en opdracht zullen kunnen waarmaken. Hiervoor zullen we met zijn allen bedreigingen en uitdagingen moeten omzetten tot kansen. We zullen alle creativiteit, geëngageerd ondernemerschap en gedrevenheid die in onze beheerteams aanwezig is, moeten mobiliseren en inzetten om ook onder het nieuwe decreet duidelijk het verschil te maken voor de realisatie van duurzame natuur , niet alleen in plannen en intenties maar tastbaar en beleefbaar op het terrein. Dat is de uitdaging van deze beheerteamdag.

Ik ga achtereenvolgens even stilstaan bij vanwaar we komen, waar ons DNA en ons werkingsmodel ligt en dit dan projecteren naar de toekomst en de uitdagingen waarvoor we staan.

1. Waar komen we vandaan?

Natuurpunt Beheer heeft een netwerk van meer dan 21000 ha Natuurgebied uitgebouwd. Als ik de verzameling van kleine en grote gebieden bekijk dan kan ik overal de directe inzet van gedreven mensen zien die van onderuit, als reactie op het massaal verloren gaan van natuur, zelf de handen uit de mouwen staken om concreet natuur in hun omgeving te redden door verwerving. En dat perceel per perceel, via een puzzelwerk en veel lokaal geschuif en overleg om een natuurlijke structuur vorm te kunnen geven. Als ik in de zaal kijk, zou ik aan de hand van mensen hier het verhaal kunnen brengen van alle, zelfs de grote en nu prestigieuze natuurgebieden. Velen legden zelfs de eerste kiemen in een tijd dat we nog niet aankochten met subsidie. Ook daarna was elke aankoop, elk puzzelstukje dat verworven werd een akte van lokale inzet en van lokaal engagement voor de restfinanciering en voor het beheerwerk. Telkens opnieuw werd door deze inzet niet alleen tastbare natuur gerealiseerd maar ook waarde gegeven aan natuur.

Het ging om mensen die zich verenigden, aanvankelijk op lokaal of regionaal niveau om natuur te redden door zelf de handen uit de mouwen te steken.. Dat was en is het DNA van de reservatenwerking bij De Wielewaal en bij Natuurreservaten die dan samen Natuurpunt geworden zijn. Zodat we met een grote en geïntegreerde organisatie mensen overal te lande

nog meer kansen kunnen geven om zelf op te komen voor meer en betere natuur en daar zelf een steentje toe bij te dragen. Gelukkig is er dank zij de erkenning van reservaten en dank zij fantastisch goed en creatief werk voor het opzetten van een Sociale Economie, nu de mogelijkheid gekomen voor de uitbouw van ondersteunende diensten en van professionele ploegen. Zij ondersteunen de vrijwilligers voor de uitvoering van het natuurbeheer, waardoor we momenteel een intens interactief model kennen van een goed en performant professioneel kader in interactie met gemotiveerde en gedreven vrijwilligersteams, die samen Natuurpunt Beheer vormen.

2. Ons model

In de unieke combinatie van dit model dat uitgaat van de betrokkenheid, de medeverantwoordelijkheid en het ondernemerschap van geëngageerde burgers, verenigd in afdelingen, beheerteams, regionales, en ondersteund door een professioneel team en ploegen ligt de basis van ons succes. Dit is ook waar we concreet het verschil maken op het terrein met pakweg ANB of met een overheidsadministratie. Het is deze aanpak die maakt dat we geen parastatale of pararegionaal landschap zijn. Gemeenschappelijk is wel dat we al wat we doen ook duidelijk en transparant dienen te kaderen en in dit kader te verantwoorden als natuur voor meer en duurzame biodiversiteit en voor iedereen.

Het is met deze inzet van onderuit dat we erin gelukt zijn het reservatenpatrimonium te laten groeien tot meer dan 21.000 ha en - nog meer dan de uitdrukking in aantal ha – tot de ankerplaats voor al wat geassocieerd wordt met biodiversiteit, natuurbeleving en natuureducatie in onze dorpen en steden. Door o.a. onze niet-aflatende boodschap en aanwezigheid, en vooral onze lokale verankering, is het draagvlak voor natuur enorm toegenomen. Hierdoor worden deze gebieden geassocieerd als plaatsen belangrijk voor de kwaliteit van leven. NP maakt natuur pakbaar en concreet tot in elke gemeente. Op het terrein maken we het verschil: wij laten natuur effectief groeien en maken ze toegankelijk. Wij hebben ‘natuur in de buurt’ reëel gemaakt. Mensen vinden het geweldig wat NP doet, en verwachten veel van ons.

Door deze aanpak is tegelijkertijd een enorm reservoir aan kennis en waardegeving van natuur opgebouwd, en wordt nog steeds verder opgebouwd, zowel bij vrijwilligers als bij de professionelen. Kortom hierdoor zijn we toonaangevend en initiërend voor al wat natuur betreft in Vlaanderen.

3. En de toekomst?

Terwijl globaal de biodiversiteitscrisis onverkort verder woekert, werden wel concrete resultaten geboekt in de beheerde natuurgebieden. Daarom is het noodzakelijk dat dit succesvol model van uitbouw tot meer robuuste gebieden en het opzetten van nieuwe projecten in stad en dorp moet kunnen verdergezet worden, meer zelfs geïntensiveerd. Immers alle grote plannen die door de overheid in het verleden van boven uit werden opgelegd - denk maar aan de Groene Hoofdstructuur, het Vlaams Ecologisch Netwerk en ter de groene gewestplanwijzigingen – hoe waardevol en noodzakelijk ook - hebben allemaal gefaald. Het zou dan ook onlogisch en niet te verantwoorden zijn dat het instrument dat tot nu toe zijn succes, efficiency en effectiviteit bewezen heeft, zowel qua realisatie van natuur voor iedereen als qua creëren van betrokkenheid bij deze natuur, zou moeten inboeten bij de uitvoering van het nieuwe decreet en het beleid. Alleen aankoop, duurzame uitbouw en beheer van natuurgebieden op vrijwillige basis zoals door Natuurpunt, konden voor een hele reeks soorten de achteruitgang stoppen en successen genereren. In deze gebieden is de biodiversiteit

wél vooruitgegaan. Ze vormen uitstralingspunten voor de biodiversiteit in de omgeving. De beheerde reservaten vervullen ook een belangrijke functie voor natuurbeleving en recreatief medegebruik. Ze geven kleur en identiteit aan een streek.

En er zijn nog kansen in overvloed om overal in Vlaanderen op vrijwillige wijze verder natuur te realiseren en dit aan een kostprijs en met een efficiëntie en duurzaamheid die schril afsteekt in positieve zin tegen de administratieve handlingskost van het opmaken en realiseren van plannen door de overheid.. Vergelijk maar eens met de kosten voor opmaak plan en uitvoering binnen een ruilverkaveling die oplopen tot meer dan € 5000 per ha zonder dat er één cm natuur gerealiseerd is. Hetzelfde geldt voorde kapitaalschade en de gebruikersvergoeding bij de zgn groene RUPs en zal ook gelden bij de realisatie van de Instandhoudingsdoelen.

Vanuit deze overtuiging spreek ik de hoop en de ambitie uit dat ik het nog in mijn leven mag meemaken dat – los van de overheid - er meer dan 50 000 ha het statuut krijgt van erkend natuurreservaat type 4 en waarvan het grootste deel in beheer bij de Terreinbeherende Verenigingen. En dat doordat we bestaande gebieden verder hebben kunnen uitbouwen tot robuuste natuur en door van onderuit op een verantwoorde wijze kansen gekregen te hebben om nieuwe reservaatprojecten op te zetten.

Daarom is wat nu voorligt niet acceptabel!

In het nieuwe decreet wordt iedereen natuurbeheerder. En in wezen kunnen we daar niets tegen hebben als de standaard en de vereiste kwaliteit en duurzaamheid maar voldoende gegarandeerd wordt.

Maar de intenties die nu voorliggen botsen wel diametraal met de succesvolle aanpak die door NP ontwikkeld werd en zal ongetwijfeld onze droom en ambitie frustreren om de bestaande natuurgebieden verder uit te breiden en nieuwe projecten op een slagvaardige wijze op te starten en verder gebruik te kunnen maken van het ondernemerschap van alle onze gedreven beheerteams

Het zijn niet alleen de kleine gebieden en een hele reeks natuurstreefbeelden die op de schopstoel zitten, of de bezoekerscentra en de toegankelijkheid, of de beheerde gebieden van andere dan de gewestelijke overheid. Even belangrijk is dat de mogelijkheid openblijft: dat geëngageerde en ondernemende vrijwilligers/beheerteams vanuit maatschappelijke gedrevenheid in samenwerking met NP Beheer de nodige garanties krijgenom natuur in Vlaanderen duurzaam laten groeien. Ik ga niet op de technische aspecten ingaan en verwijs hiervoor naar de uitzetting van Noah. Maar voor mij is de essentie: laat andere actoren toe maar doe dit niet ten koste van een goedwerkend systeem zoals ontwikkeld door Natuurbeheer.

De toekomst van duurzame Natuur in Vlaanderen heeft meer dan ooit nood aan de inzet en betrokkenheid van mensen met een hart van natuur, die zelf de handen uit de mouwen willen steken met één doelstelling: concreet meer en betere natuur voor iedereen in de streek. Ik ben ervan overtuigd dat het draagvlak hiervoor echt zeer groot is. Maar we moeten dit uitdragen, dit verkopen. Ervan uitgaan dat we dit ‘moeten’ uitdragen, dat we dit willen verdedigen. Eerste vereiste is wel dat we zelf eensgezind en met de kracht van de overtuiging opkomen voor de verdere uitbouw van onze projecten. Dat we in onszelf geloven, dat we er willen voor gaan. Vlaanderen heeft naast versterking van de natuur in de totaliteit van de ruimte, de vergroening van de landbouwruimte meer dan ooit nood aan verdere uitbouw van een natuurlijke structuur met erkende natuurreservaten zowel binnen als buiten de IHD – doelen, en aan natuurinitiatieven in stad en dorp. We kunnen ons nog lang niet terugplooiën

op een consolidatie van het bestaande met zijn mozaiekstructuur met alle handicaps en beperktheden naar inrichting en beheer.

Om dat te bereiken en bedreigingen en uitdagingen effectief om te zetten in nieuwe kansen zie ik 3 voorwaarden:

- Ieder van jullie is en blijft overtuigd om door te gaan en wil doorgaan ook in tijden dat het even moeilijk is om de kansen voor de uitbouw van de bestaande natuurgebieden en voor nieuwe natuurgebieden die we in een duidelijk kader kunnen verantwoorden te realiseren. Mijn oproep is: kom hiervoor uit en neemt ook nu de aangeboden kansen en engagementen. M.a.w laat jullie niet op voorhand ontmoedigen en afschrikken, laat de schaduw van intenties niet vooruit werpen. Integendeel denk mee, doe mee en gaan ervoor.
- We zetten in op de actie en gaan voor een systeem dat de realisatie van de bovengenoemde ambities en dromen voor iedereen van jullie mogelijk maakt en tezelfdertijd maatschappelijk verantwoording is. Ik ben er echt van overtuigd dat onze actie van onderuit gedragen en goed vertaald naar de minister en de politiek vooralsnog resultaten zal opleveren. Punt is dat we nu echt inzetten op deze actie.
- Dat we meer dan ooit met onze inzet en met onze reservaten en beheerde natuurgebieden tonen hoe we werken aan natuur voor iedereen en natuur voor de toekomst en dit ook uitdragen, motiveren, tonen.

We zijn gestart om het falen van de overheid mbt natuurbeleid aan de kaak te stellen. We zijn gestart omdat er geen aandacht was voor de natuur in de samenleving of in de beleidsprocessen. Omdat natuur als een restproduct aanzien werd. Veel is al veranderd. We staan op een kantelpunt. Naast natuur als medegebruik zal de inzet op natuur als hoofdfunctie versterkt moeten worden. Met de kennis, het potentieel, en de wil en de intentie om het echt te doen voor de biodiversiteit en voor de samenleving en met de inzet van zovelen zullen we als we goede besluiten kunnen afdwingen ongetwijfeld onze rol kunnen versterken. Zullen we ongetwijfeld de ploegen en de begeleiding verder kunnen uitbouwen zodat we verder goed natuurbeheer kunnen garanderen waarin de beheerteams ook in de toekomst een cruciale rol hebben. Daar moeten we bewust en overtuigd van zijn en het nodige respect en waardering voor ons werk vragen.

Dat is voor mij waar het op dit ogenblik om gaat en we moeten het scharnier in die richting laten kantelen.

Ook als er andere profeten zijn moeten we dit niet gelaten ondergaan en ons sturend en beleidsbeïnvloedend vermogen opgeven. Dat anderen betaald worden voor beheer wanneer zij bepaalde doelen realiseren, geen probleem. Maar dat wij daarom onze ambitie om in Vlaanderen meer hoogwaardige en biodiverse natuur te realiseren, zouden moeten opgeven, no way! Daarvoor moeten we knokken. We zijn dit verplicht aan het DNA van onze vereniging als beweging van geëngageerde vrijwilligers/burgers die zich concreet, vaak dagelijks inzetten om de missie waar te maken: meer en betere natuur in Vlaanderen. Ik hoop dat de verschillende workshops van deze beheerteamdag en deze beheerteamdag als geheel een bijdrage mag leveren aan de empowering van jullie als groep om deze uitdagingen waar te maken en samen van bedreigingen kansen te maken.